

Šī ir ne tikai spēcīga un aizraujoša, bet arī nežēlīga grāmata, un dažas no tās drūmākajām lappusēm risinās tieši Jakobstatē un Marienburgā (jeb šodienas Jēkabpilī un Alūksnē), un citviet Livonijā. Autore ir skarba arī pret dažādiem ģeopolitisku, imperiālistisku vai nacionālromantisku mērķu vārdā tapušiem mītiem un izdomājumiem, un dažs latviešu lasītājs skumji nopūtīsies, redzot, kā sadrūp pasaka par mīlēto un loloto Glika audžumeitu, kura laimīgas sakritības dēļ kļūst par valdnieci.

Dace Meiere, tulkotāja

“Lietuviešu cilmes carienes dzīvesstāstu Sabaļauskaite raksta, pārkāpjot tautas un pat laikmeta robežas – šis ir universāls stāsts par sievietes stāvokli tumšos laikos (kuros samanāma pirmā rīta blāzma). Un tas paveikts ļoti drosmīgi. Bruņojusies ar pamatīgu vēsturisko kontekstu, autore ļauj, lai reāli dzīvojušos tēlus nes strauja iztēles straume. [...] Izdzīvot pagājušos laikus kā šodienu – iespēja, ko sniedz liels talants.”

Marijus Gaiļus, *370.diena.lt*

“Jaunākais visvairāk lasītās lietuviešu autores K. Sabaļauskaites vēsturiskais romāns vēsta par ķeizarienes Katrīnas I pēdējo dzīves diennakti un vienlaikus pārlūko visu aizgājušo laikmetu ar tā paražām, likumiem un aizspriedumiem. Vēsturi ar kariem un uzvarām raksta vīrieši, taču šeit pasaule tiek rādīta nevis no vīriešu, bet gan no sievietes, bijušās karagūsteknes, perspektīvas – tieši viņas dzīves un patības tapšanas līnija ir šī romāna serde. Šis ir pretrunu pilns romāns, kura sižetu veikli un prasmīgi uz priekšu dzen romāna kultūru krustceles – Rietumu un Austrumu sadursme.”

Jūrate Čerškute, *15min.lt*

Kristina Sabaliauskaitė

PETRO IMPERATORĖ

I

Kristina Sabaļauskaite

PĒTERA IMPERATORE

I

No lietuviešu valodas tulkojusi
Dace Meiere

821.172-31

Sa 032

Kristina Sabaliauskaitė

PETRO IMPERATORĖ

© Kristina Sabaliauskaitė, 2019

Cover design © Zigmantas Butautis

Šios knygos vertimą rėmė Lietuvos kultūros institutas.

Šis ir ar autortiesībām aizsargāts darbs. Darba reproducēšana vai jebkāda cita neatļauta izmantošana ir autortiesību pārkāpums. Par autortiesību pārkāpšanu ir paredzēta atbildība Krimināllikuma 148. pantā. Saskaņā ar Autortiesību likuma 69.¹ pantu persona ir arī mantiski atbildīga par visiem zaudējumiem un morālo kaitējumu, kuru tā radījusi ar autortiesību pārkāpšanu.

© Tulkojums latviešu valodā, Dace Meiere, 2020

© Izdevums latviešu valodā, mākslinieciskais noformējums,

Apgāds Zvaigzne ABC, 2020

ISBN 978-9934-0-8919-0

1727. gada piektais (sešpadsmitais) maijs,
Katrīnas pils, Carskoje Selo

9

In nomine Patris, et Filii, et Spiritus Sancti... Во имя Отца, и Сына, и Святого Духа... Dieva Tēva un Dēla, un Svētā Gara vārdā...

Pēdējais dimdiens. Deviņi. Tumsa tuvojas. Šķiet, jau maijs. Bet baltās naktis vēl nav sākušās. Vai es tās sagaidīšu? Vajadzētu noskaitīt kādu lūgšanu. Tikai kā? Vairs nezinu, kā lūgties... Vai tā, kā esmu kristīta – katoliski, vai tā, kā esmu pārkristīta – pareizticīgi, vai tā, kā esmu audzināta – luteriski... Tikai, rau, luteriešu mācītājs krus-tus nemeta, lūdzās no grāmatas... Tad kā man tagad lūgties? Kas es esmu? Trīsreiz mainīju ticību, piecreiz – vārdu, četrreiz precējos, trīsreiz – ar vienu un to pašu vīrieti. Trim valdniekiem biju pavalstniece un vienam – valdniece. Matu krāsu mainīju tikai vienreiz. Savulaik tie vasarās bija iedzelteni un viļņoti – kā zelts, bet tagad ir melni, pielipuši pie vaigiem kā no sviedriem un silķēm sataukojušās smirdīgas kuģinieku virves...

Ielpot, izelpot.

Gaiss graiza manas nāsis kā skuvekleļa asmens. Jūtu mutē asinis. Taču nedrīkstu pārstāt elpot, jo tad miršu. Elpo!

Ielpot, izelpot.

Mute gandrīz pilna ar asinīm. Tūlīt vajadzēs mazliet pavērt lūpas un iztecināt ārā. Citādi pierietēs tā, ka sāks tecēt pa degunu. Sākšu klepot, smakt. Un tad būs drausmīgas sāpes krūtīs, ne tikai nāsīs. Sāpes visur. Smakšu. Tā jau daudz reižu bijis. Kur Taņūša? Kad nevajag, lien acīs, bet, kad vajag, nez kur pazūd. Draņķe... Visvairāk gribētos, kaut te tagad būtu Johanna. Bet viņa ir kaut kur istabās. Uzticamā draudzene... Droši vien Johanna šobrīd jau zog. Zina, ko paņemt no rotaslietu lādes, zina, kas vēl nav iegrāmatots reģistrā. Lai... Lai zog, lai aizrijas... Kas no tā?

Vaigs, āda pie auss, mati – viss asiņains, skaidri jūtu. Asinis sarecēdamas velk ādu. Knieš un sūrkst. Neieredzu savu ķermeni. Nokauta lopa gaļa. Milzīga kaudze nesātīgi lietotas, novalkātas, ļumošas, satūkušas, smeldzošas nedzīvas miesas. Sasmirdušas, kā vīnā izrūgušas miesas kalns. Kājas, šķiet, tūlīt pārsprāgs, tik ļoti pieblīdušas. Sāp katra dzīslīņa. Sāp no katra palaga diega pieskāriena. Atkal uznāk karstumi. Mans svars tā nospiež audumu, ka šķiet, guļu uz restēm, kurās sadzītas naglas. Tagad zinu, ko juta notiesātie. Dievs mans liecinieks, nekad to viņiem nenovēlēju, darīju viņu labā, ko varēju... Krūtis smagas un tā nosvērušās uz abiem sāniem, ka šķiet, tūlīt pārplēsīs krūškurvi. Ak Dievs, kāpēc tāda netaisnība? Kāpēc tad, kad viss bija jauns, nevarēju par to priecāties, mūždien vajadzēja sargāties kā aitam no vilkiem? Tikai

tagad saprotu, cik skaista biju... Alus kausu uz izgriezuma varēja likt. Biju spēcīga, bet slaika, apaļumi – istajās vietās; nekur nekādu izspiedušos asinsvadu, nokārušos tauku, asiņu vai strutu... Biju kā izvirpota, kā tā viņa dārgā bezroku Veneras statuļa Vasaras pilī. Viņš arī pats mēdza sacīt, ka tā Venera viņam atgādinot mani... Tikai man bija abas rokas. Kādreiz visi ar acīm rītināja manu skaistumu... Bet pēdējā laikā pat nespēju skatīties spogulī. Nekas vairs nelīdz. Nekas. Rotā, kā gribi. Un vēl tās jaunās skuķes pa kaktiem ņirgājās – par maniem pūliņiem, par pomādēm un pūderiem, par mucas rumpi... Kaut darīju visu iespējamo, lai skaistumu nosargātu, – pat etiķi un vasku riju... *Царь-бочка*, Cariene Muca – tā arī paslepšus saukāja, visu dzirdēju... Bet tagad pat tas vairs nav svarīgi. Lai jau smīkņā. Kur viņas ir? Ko darīs, kad manis vairs nebūs? Varēs smīkņāt, uz ielas stūra stāvēdamas, tur viņām īstā vieta... Es visu atdotu, kaut tik vairs nesāpētu. Tā sāp, ka nevaru pat aizsnausties, sāpes graiza elpojo.

Ieelpot, izelpot.

Atkal kā ar nazi. Atkal asinis rīklesgalā. Kur Taņka ar aukstu, slapju lupatu?

Varbūt tiešām labāk noskaitīšu lūgšanu. *Dieva Tēva un Dēla, un Svētā Gara vārdā...* Tā es droši vien lūdzos kopā ar savu nabaga māti... Māt, es tevi atceros, tikai vairs neatceros tavu seju... Atceros, tev allaž bija brūnas drānas, no mazgāšanas sadilis un baltumu zaudējis kreklis, iekrituši vaigi. Māt, tagad tu varētu sēdēt pie manis vienā zīdā, samta spilveniem apspraudīta, ēst melnos ikrus, austeres, citronus un persikus, tokajieti uzdzerdama. Tā arī nevarēju tevi palutināt... Tik kā caur ūdeni atminos

skanam tavu balsi. Vēl atceros, kā pa svina dzīslu sadalītu loga rūti saule apspīdēja sliexsni. Un atceros nebeidzamu bērnu raudāšanu. Brāļi un māsas – mazi, maigi, mīkstiņi. Viena miesa un asinis. Vēlāk tas luteru mācītājs teica, ka nezinot, kur esmu dzimusi. Varbūt pat ne Jakobštātē, Zemgalē, Lietuvas un Polijas Žečpospoļitā, kur kādu laiku dzīvoja mana ģimene. Varbūt Ringenē? Bet tur, Jakobštātē, Ketlera pārvaldītajā hercogistē, mūsu, lietuviešu, bija daudz. Lietuvieši, poļi, livonieši un vēl krievu vec ticībnieki, kas aizbēguši no sava cara Antikrista, – tāda bija tā Jakobštate, kuru tagad nemaz vairs neatceros. Nezinu, vai no kaut kā bēga mani vecāki. Varbūt. Varbūt no parādiem. Visticamāk – no nabadzības, ja jau apmetās pilsētā. Vēl drusku atceros tēvu. Pēcāk tante teica, ka viņš esot daudz dzēris, ka nekā jēdzīga no viņa neesot bijis, ka viņas māsa izprecināta tādām ubagam, jo neko labāku meitenei bez pūra nav varēts atrast. Taču to es neatminos. Atminos, kā tēvs Samuēlam un Kārlim rādīja, kā atvēzēties ar zobenu. To gan atceros skaidri. Tāpēc vēlāk nekad neticēju, kad man mēģināja iestāstīt, ka mēs esot bijuši holopi. Holopiem taču zobenu nav, bet zobenu es redzēju pati savām acīm. Un holopi nevalkāja sarkanus županus, bet tieši tādu es tēvam mugurā atceros. Kā caur miglu, tomēr atceros un redzu: stāv liels, ūsains, tumši sarkanos garos svārkos un atvēzējas ar zobenu. Bet Samuēls un Kārlis sēž uz dēļu grīdas un skatās uz viņu. Katru reizi, kad vēlāk man teica: būs labāk, ja visa Krievija uzskatīs, ka mani vecāki bijuši nezināmi holopi, nevis lietuviešu bajāri, man no aizvainojuma un dusmām aizžņaudzās rīkle. Tāpat kā tagad. Bet tagad aizžņaudzas no asinīm. Un tās ir tās pašas mana tēva un manas mātes asinis. Dižciltīgas asinis, zobena cilvēku asinis, to

man neviens neatņems, lai arī ko pūlētos iestāstīt. Dievs taču redz, ka nemeloju. Ģerboņus arī atceros, lai gan mums nebija daudz ar tiem iezīmētu lietu: tēva ģerboņa virspusē bija mazs putniņš, kas tur krustu un pakavu, bet mātes ģerbonī bija gailis. Pēcāk tante teica, ka tie bijuši Skovroņsku vanags un Hānu gailis. Smieklīgi, tos ģerboņus atceros tikai tāpēc, ka teju visu bērniņu biju pārliecināta, ka visu cilvēku ģerboņos ir atveidoti putni. Reiz, droši vien vēl Jakobštātē, redzēju zeltā zaigojošu karieti, uz tās bija melns ērglis; ļaudis teica, ka tur braucot nez kāds augstmanis. Manā ģerbonī tagad arī ir ērglis. Ar divām galvām. Tā vien gribētos pasmieties: no gailīša un vanadziņa līdz divgalvainam ērglim. Nedrīkstu smieties, citādi aizrīšos ar asinīm...

Taņka, Taņka! Kur tu esi? Pat pasaukt balsi viņu nevaru...

Nu jau gan varētu atnākt ar samitrinātu lupatu un mani apslaucīt. Taču viņas visas droši vien saož nāvi, tāpēc vairs necenšas. Atkal iztecēja drusku asiņu, bet nedrīkstu visu izlaist pa mutes kaktiņu, citādi būs jāklepo. Vajag, lai Taņka vai cita meiča mani paceļ ar visu spilvenu un pietur aiz pleciem, kamēr visu izspļaušu. Citādi smakšu. Satumst vēl vairāk. Asinis uz lūpām... Toreiz arī bija puskrēsla. To vakaru un nakti arī atceros. Gandrīz bez apstājas skanēja baznīcu zvani. Gan tēvs, gan māte klepoja, viņiem no mutes iztecēja asinis, bet pēc tam viņi aizmīga un vairs nepamodās, jo kļuva nekustīgi un pavisam stīvi. Nezinājām, ko darīt: visu nakti raudājām, apkampušies blakus vecāku līķiem. Pa dienu Samuēls, vecākais no mums, izgāja to pateikt kaimiņiem, taču tie viņu pārdzina mājās un mūs visus no ārpuses ieslēdza. Anna bija pati mazākā, un viņai

vajadzēja dot ēst, viņa visu laiku bļāva, taču mums vairs nekā nebija. Zvani joprojām drūmi dimdēja... Man bija – vismaz tā vēlāk teica tante – pieci, Kristīnei – četri, Kārlis bija par mani divus gadus vecāks, Samuēls – vecāks par visiem, taču tā arī nezinām, kurā gadā viņš dzimis. Tante rūgti teica, ka mūsu nelaiķis tēvs Samuēls Skovroņskis bijis pisolīgs kā trusis. Kaut nu jel viņš būtu mācējis taisīt naudu tāpat kā taisīja Dorotejai bērnus – pat Adventā! Tad atnāca kaut kādi cilvēki, kam sejām priekšā bija aizsieti lakati, un atnesa mums mazliet ūdens un maizes. Meta krustus un čukstus atkārtoja: mēris. To atceros. Iznesa ārā mūsu vecākus, bet mūs atkal ieslēdza. Mēs raudājām apkampušies un solījām nekad nešķirties. Kristinka bija tik maza, bet Anna vispār gan drīz zīdainis... Taču, kamēr bijām kopā, nebija tik baisi. Mēs pieci, desmit mazām rociņām cits citu apskāvuši. Vēlāk brīžos, kad bija ļoti grūti, atcerējos to bērnišķīgā apskāviena sajūtu. Bijām mazi, nevainīgi eņģeļi... Bet tad atbrauca mammas māsa, tante Anna Marija, arī aizsegusies ar lakatu. Un paņēma mūs visus: vispirms ratos, pēc tam – pie sevis. Uz muižu, kas nekādi neatšķīrās no visparastākā zemnieka koka mājeles. Tad mēs visi kļuvām par Viešolovski. Lai gan visi pieci zinājām, ka esam Skovroņski. Taču tante mums lika visiem sacīt, ka viņa ir mūs pieņēmusi par audžubērniem un tagad mēs esot Viešolovski. Patiesībā viņa mūs neadoptēja. Paņēma pie sevis tikai tāpēc, lai varētu tīkot pēc zemes pleķīša, kas mūsu nelaiķa vecākiem piederēja kaut kur Lietuvā. Atceros, jo viņa ar onkuli par to zemi nemitīgi runāja. Samuēls, vecākais, viņus kaitināja, sacīdams: “Ja jau mēs tagad esam Viešolovski, tad jau droši vien onkulis mums norakstīs savu mantu?” Un onkulis Viešolovskis tad

šķēla viņam pļauku. Onkulis gan, atceros, dzēra – dzēra kā īsts Hmeļņickis... Tādās reizēs tika arī tantei Annai Marijai. Taču, kamēr bijām kopā, nebija tik briesmīgi. Katru vakaru, sagūlušī bēniņos, kur vasarā bija karsts kā pirtī, bet ziemā zēģelēja vēji, mēs, ar pakārtu zirgsegu nošķirti no kalpiem, nopūtuši skalu, runājāmieš: ko kurš atceras par vecākiem. Anna bija vismazākā, mēs viņai visu stāstījām. Galvenais bija neaizmirst, kas esam. To, ka neesam Viešolovski. Nekā kopīga ar Annu Mariju Hānu Viešolovsku, ar viņas vīru dzērāju un sarkanvaidžiem, abu īstajiem bērniem. Mēs bijām Skovroņski, Dorothejas Hānas un Samuēla Skovroņska, gailīša un vana-dziņa ģerboņa bērni. Tikai pa dienu bijām Viešolovski, pareizāk – Viešolovsku kalpi, kuriem alga nav jāmaksā un kurus baro ar ēdiena pārpalikumiem. Agri iemācījos izpatikt: bads izmācīja. Ciema baznīcā, kur oda pēc tauku svecēm un novītušām puķēm, sēdējām vienā solā ar viņiem un viņu bērniem. Kopā kā viena ģimene skaitījām *In nomine Patris, et Filii, et Spiritus Sancti*. Taču visa draudze zināja, ka esam bāreņi. Aiz kristīgas žēlastības zem sava jumta paņemtas svešas dzīves atliekas, neveiksminieku plikbajāru Skovroņsku dzimtas pēcteči. Cilvēkveidīgas pabiras.

Taču katru vakaru pirms miega pārmetu krustu: *Dieva Tēva un Dēla, un Svētā Gara vārdā* – kā mācījusi māte. Dariju tā, lai viņu neaizmirstu.

Katru vakaru gultā klusi teicu: “*Tēvs mūsu, kas esi debesīs*, sargā mani, Martu Helēnu Skovroņsku.” Teicu: “Tu, Dievs Tēvs, no saviem augstumiem redzi, ka esmu šeit, šajos bēniņos. Tu taču visu zini, tātad zini, kas es esmu. Es esmu Marta Helēna Skovroņska, bārene, tātad – tagad vairs tikai Tavs bērns, jo priesteris baznīcā teica,

ka visi esam Dieva bērni. Bet es esmu Tava mazā Marta Helēna Skovroņska un ļoti mīlu Tevi, jo neviena cita man vairs nav, vēl tikai brāļi un māsa, bet arī viņi vēl ir mazi, viņiem tā vajag mīlestību, tāpēc mīlu viņus, cik spēju, jo esmu vecākā māsa; mīlu viņus arī mūsu mirušo vecāku vietā. Mīli viņus arī Tu. Tāpēc esi labs, Dievs Tēvs, sargā mani.”

Vai es joprojām esmu Marta Helēna Skovroņska?
Nē.

Esmu jau cits cilvēks. Ne tikai pēc papīriem un cerkves grāmatām. Ne tikai tāpēc, ka tagad esmu svaidīta ar Tavu eļļu. Ne tikai ķermenis ir cits – sāpju, tauku, iekšēju brūču maiss. Nekādas līdzības ar to mūžīgā pusbadā dzīvojušo, kalsno meiteni ar dzeltenu bižu vainagu. Pat dvēsele vairs nav tā pati. Tā bija cita dvēsele un cits cilvēks. Martas Helēnas Skovroņskas sen vairs nav. No viņas vispār nekas nav atlicis. Domāju, ka paliks, centos visiem spēkiem, lai vismaz kaut kas saglabātos, lai mana māte varētu mani pazīt Pastardienā, kad satiksīties pie Tevis, taču pāri nepalika nekas. Ko neiznīcināja cilvēki, piebeidzu es pati. Vai varbūt piebeidzi Tu, Kungs, un Tava kārtība.

Jā, Tu un Tava kārtība.

Tēvs Teofans man stāsta, ka tiem, kurus Tu visvairāk mīli, Tu sūtot neizturami smagus pārbaudījumus. Neticu, vai arī tā nav taisnība. Tēvs Teofans stāsta, ko grib, un, kad pašam tas izdevīgi, arī melo Tavā vārdā, melo nesarkdams, daiļrunīgais kuilis... Viena lieta ir sūtīt kādam pārbaudījumus, bet pavisam kas cits – gribēt kādu iznīcināt. Mani visi gribēja iznīcināt jau kopš paša sākuma. Brāļiem gan varbūt tika pārbaudījumi. Puikām.

Viņus Anna Marija atdeva projām pirmos, jo viņi bija vecāki. Bet mums, meitenēm, pat nepateica, uz kuriem – varbūt par amatnieku mācekļiem, varbūt par kalpiem, varbūt jau tik agri munsturēšanai armijā. Vienu dienu aizveda viņus prom, un viss. Bet, kad mēs, meitenes, skaļi raudājām, piekāva mūs. Tad sapratu, ka pienāks arī mana kāрта. Nu es biju vecākā. Turklāt jau kādu laiku Anna Marija sūdzējās, ka es augot par ātru un ēdot par daudz, bet labuma no manis nekāda. Tad pateica, ka brauksim uz pilsētu pirkt man jaunu kleitu. Biju tolaik pieredzējusi divpadsmit vasaru – maza muļķīte. Tomēr ne tik dumja, lai tam noticētu. Sapratu: ja mēģināšu ko runāt pretī, mani atkal piekaus tā, ka nevarēšu paiet. Zināju, ka pēc kleitas noteikti nebrauksim – mūsu brauciena mērķis būs kaut kas daudz sliktāks, tāpēc arī vajadzēja samelot par to kleitu, kuru neredzēšu kā savas ausis. Vēl sapratu: ja jau mani gaida kaut kas slikts, vajadzēs spēkus, lai to izturētu. Taču, ja pretošos un mani par to piekaus, tad arī spēku nebūs. Tāpēc nolēmu nepretoties. Tikai vēl vakarā skaitīju pātarus un teicu māsām: “Es, Marta Helēna Skovroņska, jūs atradišu, tiklīdz varēšu, atradišu, lai arī kas notiktu, apzvēru.” Sevišķi dedzīgi to sacīju par mani gadu jaunākajai Kristīnei, viņu es ļoti mīlēju. No pieciem bijām atlikušas trīs, nākamajā dienā viņām bija jāpaliek divatā. Lūdzos, kaut Dievs palīdzētu gan māsām, gan man... Vienojāmies, ka mums vienmēr būs sava slepenā zīme: ja vajadzēs sazināties ar kāda ziņneša starpniecību vai citādi, teiksim, ka esam vanadžiņa un gailīša bērni.

Bet man beigu beigās tika ērglis ar divām plēsonīgām galvām. Putns kā no Kunstkameras...

Man nekad nav paticis tiksmīnāties par citu cilvēku bezspēcību un ciešanām, lai gan Krievijā tā ir augstmaņu mīļākā izprieca: citādi viņi nekādi nespēj sajst savu varenību. Gandrīz nekad neesmu tiksmīnājusies, varbūt vienīgi pāris reižu, bet ne bez iemesla. Varbūt par to man tagad nāk šāda Tava atmaksa? Taču, ja vien varētu, es tik un tā pavēlētu tanti Annu Mariju pērt ar pletnēm, līdz āda sašķīst lēveros. Par katru sitienu mums, maziem un bezspēcīgiem, – pa vienam cirtienam ar pātagu, lai zina. Tantei paveicās, ka paguva nomirt. Tieši viņa mani pārdeva. Es necietu pilsētu, baidījos no tās, turklāt tā bija tālu, dienas brauciena attālumā, atkal un atkal pret kalnu, un ne vairs hercogistē, ne vairs Zemgalē, bet Zviedru Livonijā. Pirmajā mirklī Marienburga man šķita liela, netīra, smirdoša, žurku, baložu un vārnu pārpilna, jo pēc tantes ciemā pavadītā laika Jakobštati es vairs neatcerējos. Vēlāk pēc daudziem gadiem un daudzām pilsētām, pēc Maskavas, Viļņas, Varšavas, Toruņas, Kopenhāgenas, Amsterdamas un Pēterburgas, man Marienburga likās vairs tikai sīks miests ar cietokšņa drupām. Taču tais senajos laikos tā man šķita biedējoša. Jau ielu ubagi vien – tik nekaunīgi, bļautīgi un nikni – iedvesa bailes. Un vēl tā zviedru valoda... Tolaik tajā nesapratu ne vārda, bet zviedriski runāja visi varasvīri un puse pilsētnieku, jo tur bija Zviedrijas valdījumi. Mājās, uz kurām mani aizveda, tika runāts vāciski, tai valodā dažus vārdus mācēju. Luteriešu mācītājs Johans Ernsts Gliks, viņa sieva Kristīne Emerencija, par mani mazliet vecākais viņu dēls Kristiāns, četras meitas, visas dzimušas ar viena gada starpību, un divi kalpi – visi sarunājās vāciski, mājās nebija neviena lietuvieša vai

poļa. Tik tikko uztvēru, kas tiek runāts. Bet vismaz tik daudz apjēdzu, ka Anna Marija mani viņiem pārdod. Vēl paslavēja: labas šķirnes, galvenais, ka vesela, izturīga, stipra; izdzīvojusi mēri un gandrīz nekad nav slimojusi; der visam. Kā par lopu. Tiku pierakstīta pie viņiem kā “mājas izpalīdzē” – *Marta Helena Wiesiołowska*. Īstenībā biju kalpone, visu nostrādināma.

Rau, arī Taņka Kobiļakova, mana kalpone.

Sasvīdusi, izspūrusi un piesarkusi, viņa blenž uz angļu pulksteni, kas tikšķ stūrī.

– Oi, *матышка императрица*, māmuliņa ķeizariene, neniknojies, tik uz stundas ceturksnīti izgāju, nemaz nepamanīju. Bija neatliekama vajadzība, tādas graizes iemetās... piedod man, barotāja...

Interesanti, Taņka, vai tu rokas vismaz nomazgāji vai grābstīsies tagad gar mani ar sūdainām? Taču vienīgi Taņka māc mani tik maigi pacelt un palīdzēt atklepoties. Jā, tā, aiz pleciem, un beidzot vēsa, mitra drāna, auksts ūdens, lai asinis neieēstos audumā. Asiņu traipus izņem tikai auksts ūdens, to atceros vēl no veļas mazgātavas laikiem: pārsējus, karavīru kreklus un sieviešu lupatiņas nekad nemazgāt sasildītā ūdenī, jo tad sarkanie pleķi kļūs brūni, ēstin ieēdīsies uz visiem laikiem un vairs nebūs dabūjami ārā. Nezinu, kāpēc, bet tāds ir asiņu, ūdens un audekla zinātniskais likums. Tagad varu mazliet pavērt muti. Nezināju, ka tik daudz asiņu var satilpt mutē, to ir arvien vairāk un vairāk; recekļi, siekalas. Ieklepojos. Sāļš. Varbūt klepus tūlīt pāries, labi, ka Taņka slauka ar slapjām lupatām, dzisina, jo sāpes ir drausmīgas, katrs klepojiens plēš mani vidū pušu kā plīstošu audumu, liekas, tūlīt visas plaušas izsprāgs ārā gabalu